

דף כד

'אלא בכור מאן תנא אמר רב חסדא בית שמאי היא דאמר בכור בקדושתיה קאי דתנן ב"ש אומר לא ימנה ישראל עם הכהן על הבכור פסולי המוקדשין'. נתבאר בבכורות לג.

'היו לפניו שתי חטאות... כבר עמדו הראשונים בישוב הברייתא עם משנתנו, שחכמים במשנה מקלים בכל ענין וראבר"ש מקיל אם נשחטה בעלת המום זריקת דם התמימה, ואילו בברייתא חכמים נקטו כראבר"ש דמתניתין וראבר"ש אוסר בכל ענין.

התוס' כאן מחלקים בין מפריש בהמה לאחר שנעשית האחרת בעלת מום, שאין עליה קדושה כל כך, ובין שתי בהמות שהופרשו מתחילה לאחריות ונראו שתיהן להיקרב.

בבכורות (לג.) מחלקים התוס' בין אם חילל את בעלת המום על התמימה, שכל הקדושה שהיתה בבע"מ נתפסת בתמימה, ובזה מדובר במשנה, ובין אם השניה קדושה קדושת פה מצד עצמה – שאין נראה כאילו פקעה קדושתה של הבע"מ.

ויש אומרים שמחלוקת תנאים היא בפירוש מחלוקת חכמים וראבר"ש (שיטמ"ק).

הרמב"ם בפירוש המשנה כתב שחכמים במשנה דיברו כשהבהמה נמכרה לאחר וכאילו אינה מצויה, משא"כ כשהיא עדיין ברשותו (וכן נקט חילוק זה בלקוטי הלכות לתירוץ המרווח על קושית התוס').

ודייקו האחרונים מרש"י שאינו סובר כדברי התוס' כאן אלא אפשר שסובר כתירוצים האחרים.

'מה שמשיבין בעור פוגם בבשר'. ואם תאמר אם כן מדוע העמיד רב חסדא כראבר"ש דוקא, הלא אף לחכמים יש לאסור מפני שפוגם בבשר? יש לומר שאין כאן ביווי הקדש כל כך ואינו דומה למכירה באטליו, הלכך לחכמים מותר [אפילו בבכור], אבל לבית שמאי ולראבר"ש שחמורה להם קדושתם שלפסוה"מ, יש לאסור (עפ"י חזו"א לה, ז).

פרק חמישי

'כיצד מערימין...'. תחבולת ההתר תיקרא 'הערמה', ותחבולה שאינה להתר – 'מרמה' (פרוש המשנה לרמב"ם).

ע' בספר 'תולדות יעקב יוסף' מטות לא, א – על 'הנחש היה ערום'.

'עולה אין שלמים לא, [ואת] אמרת דמצית פקעת ליה מקדושתה?!' – ואף על פי שבצד אחד יש סברא לאסור בהקדשה לשלמים יותר מהטלת מום, שהרי כשמטיל מום אינו מפקיעו מכהן משא"כ כשמקדיש לשלמים – אך הלא לענין זה אין מקום לחלק בין עולה לשלמים, ואם לעולה מותר הגם שמפקיעו מכהן ואעפ"י כ לשלמים אסור מפני שמסלקו מקדושת בכור, א"כ כל שכן שיהא אסור להטיל מום (עפ"י הגר"ז ס).

אעפ"י שקדושת שלמים עדיפה על קדושת הבכור, שהרי יש בהם מצוות יתרות; מתן שתיים שהן ארבע, סמיכה נסכים ותנופת (כמבואר בזבחים פט ושם יא:), וא"כ הרי כשמקדיש לשלמים אינו מורידו מקדושתו אלא מעלהו, אעפ"י אינו רשאי. וטעם

הדבר צריך באור, והרי לפי מה שנתבאר אינו משום ששקדו חכמים על זכות הכהנים, וגם מאי שנא עולה משלמים הלא שניהם קדושתם עדיפה מבכור.

וי"ל הואיל והכהנים זוכים בבכור משלחן גבוה (כמו שאמרו בבב"ק יג.) הרי כשמקדיש לשלמים מפקיע משלחן גבוה לעצמו וזה אינו רשאי, וגם כשמטיל מום אעפ"י שאינו מפקיע מכהנים מ"מ מפקיעו משלחן גבוה, משא"כ כשמקדיש לעולה אינו מפקיע כלל משלחן גבוה. [וכן יש לפרש לשון הרמב"ם (תמורה ד, יב) 'אבל אינו יכול לומר זבחי שלמים שאינו יכול להפקיע אותו מקדושתו כדי ליהנות בו' – דהיינו מפני שמפקיעו לעצמו].

ואולם בדיעבד נראה שחל הקדשו, שהרי עתה חולין הוא, והרי לא גרע ממכרו לנכרי שהפקיע קדושתו (וצ"ע בדקדוק לשון רבנו גרשום 'אבל שלמים דגריע קדושה מבכור דנאכל לישראל לא יקרב').

דף כה

'ילדה טומטום ואנדרוגינוס... קסבר רשב"ג ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין, דאי ס"ד ממעי אמן הן קדושין אמאי אין קדושה חלה עליהן הא תפסתינהו קדושה דאמייהו' – כי מיד עם יצירתם, בטרם ניכרים בשוניותם [ועדיין אינם בגדר 'טומטום ואנדרוגינוס'], כבר חלה עליהם קדושה (עפ"י ר"ג כאן ולעיל יא. ותוס'. וערש"י יז. סד"ה ואליאב דר"י).

'ל"א שכן קדושה חיילא עליה... – פירוש, קדושת עולה חמורה הלכך חלה עליו [ושמא צ"ל 'שכן קדושה חמורה...'], ככתוב בפירוש רבנו גרשום].
 ויש מי שצדד לפרש שעולה עדיפה שכן קדושה חלה עליו על פיו, משא"כ הבכור שקדושתו באה ע"י יציאתו מהרחם, ושמא קדושת פה עדיפה [כדוגמת סברת התוס' להלן (כו: ד"ה אמר אביי), לענין עולה ומעשר] (חדושי הגר"ס).

'אמר על הלקט עם נשירת רובו יהא הפקר' – ואעפ"י שלא נשר כולו חל עליו דין לקט, שהרי קיימא לן בכל מקום 'רובו ככולו' (רדב"ז מתנות עניים ד, יד).
 ולענין שעת חלות דין 'פרט' – ע' שנות אליהו להגר"א פאה ז, ג; מנחת חינוך רכג בהשמטות; שבט הלוי ח"ח רמט.

**'האומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין... האומר לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד...'.
 בבאור שיטת הרמב"ם (עבדים ז, ה) בענין זה, ע' בלחם משנה שם; חדושי הגר"ח הלוי שם; שערי ישר ב, כב; קהלות יעקב ב"ק לד, ט.**

ובמה שמבואר בגמרא שאם 'עובר ירך אמו' יכולה השפחה לקבל גט עבור העובר, הגם שידה אינה משתחררת והריהי היא כיד רבו – ע' בראשונים ספ"ב דגטין; חזו"א אה"ע קמו לדף מב סק"ו.

(ע"ב) 'דלמא היינו טעמא דרבי יוחנן דאדם מתכפר בשבח הקדש'. ופרש"י שלפי דעה זו, ולד חטאת שדינו במיתה היינו רק כשלא רצה להתכפר בו אלא באמו, אבל רצה להתכפר בו מתכפר. וקשה ממה שאמרו לעיל (כב.) 'ישיא פסיקא ליה' דהיינו ולד חטאת דינו במיתה אף קודם שנתכפר באם, ומשמע שה"ה אם אינו רוצה להתכפר בה כלל [שאל"כ אין זה מלתא דפסיקא אלא כחטאת שאבדה דסיפא]. וכן העיר הרש"ש.
 וי"ל שהסוגיא דלעיל הולכת כדחיית רב המנונא שאין אדם מתכפר בשבח הקדש בחטאת (וכמש"כ התוס' לחלק למסקנא בין